
Tampereen iltarastit
Tapahtuman järjestelyohjeet
Ratamestarit

Muutoshistoria

Päiväys	Tekijä	Muutokset
05.03.2018	Iltarastitoimikunta	2km, 3km, 4km ja 5km kartan voi valmistaa mittakaavalla 1:7 500, jolloin se on selkeämpi suunnistajille, joilla on ikänäkö. Radan voi suunnitella myös A3-arkkille, jos sen käyttö on perusteltua. Tutustu samalla kartalla aiemmin järjestettyjen tapahtumien ratoihin ja vältä samoja rastipisteitä. Edellisvuosien radat saat seurasi yhteyshenkilöltä, joiden yhteystiedot on lisätty ohjeen loppupuolelle. OCAD-ohjelman versiota 11 tai vanhempaa suositellaan käytettäväksi ratasuunnitteluun. Jos ratatiedosto on tehty OCAD12-versiolla, tallenna se ocad11 muotoon ennen PAM:lle toimittamista. Sakkomaksu on 21€/pv.

Sisällysluettelo

Muutoshistoria.....	1
Sisällysluettelo.....	2
1. Ratamestari	3
1.1 RADAT	3
1.2 RATASUUNNITTELU	5
1.3 TEHTÄVÄT TAPAHTUMAPAIKALLA.....	7
2. Karttojen valmistus	8
3. Yhteystiedot	10
4. Esimerkkejä.....	11

1. Ratamestari

1.1 Radat

Maanantain Iltarastiradat:

- ⤴ 2 km helppo rata lapsille, jotka ottavat ensiaskeliaan suorilla radoilla ja muille aloittelijoille. Pääosin tai ainoastaan polkuvälejä, täysin selkeissä kohteissa olevilla rastipisteillä ja mielellään aivan omilla rastipisteillään. Taso korostetusti H/D10 suorasuunnistusratoja! Reittivaihtoehtona tulee olla kiertävä polkureitti tai vastaava. Apusiimari tarvittaessa käyttöön, jos maasto on ”hankala”, vähän polkuja tms. Kartta voi olla kooltaan A6 tai A5. Katso esimerkkirata kappaleesta 4.
- ⤴ 3 km helppo rata vanhemmille aloittelijoille. Selvät ja suuret rastipisteet (tai ainakin sellaisten lähellä), liput hyvin näkyvillä. Radalla tarjotaan jo oikaisuja, mutta valittavana myös turvallisia kiertovälejä, esimerkiksi kiertävä polkureitti. Selkeät rastipisteet, mutta sivussa kulku-urilta.
- ⤴ 4 km vaativa suunnistusrata. Vaikeudeltaan 7 kilometrin rataa vastaava. Selkeät, mutta 3 ja 5 kilometrin ratoja vaativammat rastipisteet. Tyypillinen keskimatkan suunnistusrata.
- ⤴ 5 km helpohko rata. Selvät ja suuret rastipisteet (tai ainakin sellaisten lähellä), liput hyvin näkyvillä.
- ⤴ 7 km vaativa suunnistusrata niin fyysisesti kuin taidollisesti, ’classic’ –rata - eli myös pitkiä rastivälejä ja ei saa olla pitkä keskimatkan rata. Selkeät, mutta 3 ja 5 kilometrin ratoja vaativammat rastipisteet.
- ⤴ 2km, 3km, 4km ja 5km kartan voi valmistaa mittakaavalla 1:7 500, jolloin se on selkeämpi suunnistajille, joilla on ikänäkö.

3 ja 5 kilometrin radat voivat peruslinjaukseltaan noudatella toisiaan, samoin 4 ja 7 kilometrin radat. 4 ja 7 kilometrin radoilla tulisi olla omia, muita ratoja vaativampia rastipisteitä.

Tee syksyn tapahtumien ratoja hieman helpommaksi hämäryyden ja pimeyden lisääntyessä. Käytä esimerkiksi polkuja tai avoimia alueita tähän tarkoitukseen.

Keskiviikon Iltarastiradat:

- ⤴ 2,5 km helppo, polkuvoittoinen rata. Selkeät rastipisteet. Tarkoitettu lapsille ja aloittelijoille. Pitää olla vaativampi kuin maanantain 2km radat.
- ⤴ 4,5 km hyvä, normaali vaativa suunnistusrata. Maaston tai teeman mukaan voi olla joko ’classic’ - tai keskimatka -tyylinen.
- ⤴ 7 km vaativa suunnistusrata. Tarkoitettu myös aktiivisuunnistajille harjoitusradaksi. **Keskiviikkotapahtumille on määritetty taitoteema. Varmistu teemasta ja laadi 7 km rata teeman mukaiseksi.**
- ⤴ Esimerkiksi käyrä- tai käytäväradalla laaditaan kustakin radasta myös normaali suunnistuskartta, joka voidaan antaa kuntosuunnistajille taitokartan tueksi.

Viestin ohjeet:

- ✧ Iltarastikauden aikana järjestetään yksi viestitapahtuma iltarastikalenterissa määrättyä ajankohtana.
- ✧ Tavanomaisten iltarastiratojen lisäksi tulee laatia erilliset viestiradat, joilla on sopivasti hajontaa (suunnistajien taito- ja kuntotasot ovat hyvin vaihtelevia, joten hajonnan määrässä ei tarvitse liioitella).
- ✧ Viesti juostaan siten, että kaikki osuudet lähtevät samassa yhteislähdössä ja juoksevat siten yhtä aikaa.

Yhteislähdön ohjeet, kauden päätöstapahtuma:

- ✧ Kauden päätöstapahtumassa on yhteislähtö ja kolme rataa (n. 4km, n. 8km ja n. 16km), joista pidemmät juostaan perhoslenkein.
- ✧ Radoille tehdään hajonta ratamestarin harkinnan ja maaston antamien mahdollisuuksien mukaan.
- ✧ Valitse yhteislähdölle tilava lähtöpaikka, jotta suunnistajat pääsevät turvallisesti maastoon. Lähtöpaikan jälkeisen maaston tulisi taata tarpeeksi leveä ja pitkä väylä etenemissuuntaan, jotta nopeimmilla suunnistajilla on tilaa ohittaa hitaampia etenijöitä turvallisesti.

1.2 Ratasuunnittelu

Maastontiedustelu, kartan täydentäminen: Aloita suunnittelu käymällä maastossa hyvissä ajoin. Täydennä karttaan uudet hakkuut, polut, ajourat ym.

Lähtö ja maali:

- ✧ Sovi tapahtumavastaavan ja tulospalveluvastaavan kanssa lähtö- ja maalipaikat.
- ✧ Suunnittele maali siten, että kaikki tulevat siihen samasta suunnasta. Varmista, että maalileimauksen ja tulospalvelupisteen välissä on riittävästi tilaa, jotta jono pysyy järjestyksessä ruuhka-aikanakin. Katso esimerkki maalin suunnittelusta kappaleesta 4.

Ratasuunnittelu:

- ✧ Seuran rastileimasinten koodit oltava tiedossa ennen suunnittelun aloittamista.
- ✧ Erityistä huomiota kiinnitettävä turvallisuuteen – maa-ainestenotto, työkoneet, rakennustyömaat, liikenne, jyrkänteet tms. maastokohteet.
- ✧ Tutustu kartan alueella oleviin suojeltaviin luontokohteisiin. Tiedot kohteista on pyydetty Pirkanmaan ELY-keskukselta ja saat ne käyttöösi seurasi iltarastiyhteyshenkilöltä tai karttavastaavalta. Tiedot ovat luottamuksellisia.
- ✧ Huomioi ratasuunnittelussa arat luontokohteet, tontit, kielletyt ja vaaralliset alueet, teiden- ja ojien- yms. ylitykset. Suunnistajille ei missään tilanteessa saa tulla kiusausta oikaista kielletyn alueen läpi. Merkitse kielletyt alueet karttaan.
- ✧ Tutustu samalla kartalla aiemmin järjestettyjen tapahtumien ratoihin ja vältä samoja rastipisteitä. Edellisvuosien radat saat seurasi yhteyshenkilöltä.
- ✧ Valitse lähdölle selkeä paikka, joka mahdollistaa useita lähtösuuntia.
- ✧ Valitse radoille mielellään eri ykköset. Tämä mahdollistaa lähdöt samaan aikaan useille radoille ja parantaa tuloslaskennan toiminnan varmuutta. Ratojen on erottava toisistaan viimeistään kakkosrastilla.
- ✧ Käytä kartan parhaat alueet ja pyri suunnittelemaan radat siten, että syntyisi mahdollisimman vähän jonojuoksua.
- ✧ Pyri rastien avulla luomaan hyviä rastivälejä ja vältä jyrkkiä kulmia radoilla. Käytä tarvittaessa apurasteja esimerkiksi ohjaamaan suunnistajien kulku turvallisesti halutun maaston kohdan kautta. Tällaisia voivat olla teiden, ojien ylitykset ja maaliin tulo. Katso esimerkkejä apurastien käytöstä kappaleesta 4.
- ✧ Valitse yksiselitteisiä ja luettavia rastipisteitä. Varmista myös, että rastin ympäristö täsmää kartan kanssa.
- ✧ Jos tapahtumassa on rastipisteitä, joilla käydään paljon, valitse rastipisteet paikkoihin, jotka kestävät kulumista.
- ✧ Vältä tilanteita, joissa eri radat juoksevat saman rastivälin eri suuntiin. Tapahtumissa on paljon eritasoisia suunnistajia ja vastakkaisiin suuntiin juokseminen aiheuttaa vaaratilanteita.

-
- ✧ Aseta ainoastaan yksi viimeinen rasti. Viimeinen rasti on vain ja ainoastaan maaliintulon opaste ja kilpailijoiden järjestäminen sitä varten.
 - ✧ Varaa maalista riittävä, mutta selkeä yhteys tulostenpurkuun, tai järjestä opastus maalissa, Huom! Uusi opaste.
 - ✧ Suunnittele radat siten, että kaikki radat sopivat samalle A4-arkille. Huomioi erityisesti rastiympyrän tarvitsema tila kartan reunoilla. A3-arkkia voi myös käyttää, jos sen käyttö on perusteltua.
 - ✧ Missään tapauksessa rata ei saa olla pidemmän radan ”oikaisu” siten, että pidemmän radan juossut on suorittanut hyväksytysti myös lyhyemmän radan.
 - ✧ Vaativammille radoille pitää mahdollisuuksien mukaan käyttää omia rastipisteitä. Helpoille radoille liput hyvin näkyville (myös oletetusta tulosuunnasta), vaativammille radoille liput voi asettaa siten, etteivät ne näy kovin kauaksi oletettuun tulosuuntaan.
 - ✧ Suunnittele rastilipun ja -leimasimen kiinnitystapa rastipaikalla. Merkitse rastipaikat maastoon sopivalla tavalla etukäteen, esimerkiksi prikoilla. Tällöin vältetään viemästä rasti vahingossa väärään paikkaan, kun ne sijoitetaan paikalleen tapahtumaa varten.

Karttojen piirtäminen:

- ✧ Katso ohjeet kohdasta ”Karttojen valmistus”.
- ✧ Sovi tapahtuman vastuuhenkilön kanssa siitä, kuka noutaa valmiit kartat Granosta ja toimittaa tapahtumapaikalle. **Kartat on noudettava viimeistään tapahtumaa edeltävänä arkipäivänä, jotta mahdolliset ongelmat ehditään selvittää.**
- ✧ Granon yhteystiedot ja aukioloajat löydät kappaleesta 3.
- ✧ **Karttapäivitykset voit toimittaa kappaleessa 4. kuvatulla tavalla.**
- ✧ **Pyritään täydellisiin rastimääritteisiin, esim. kivissä korkeus ja lipun sijainti = Iltarastien laatu.**

Radat tulostavastaavalle:

- ✧ Huolehdi, että tulostavastaavalla on tieto ratojen koodiyhdistelmistä ja leimasimista ennen tapahtumaa.

1.3 Tehtävät tapahtumapaikalla**Rastien vienti:**

- ✧ **Varmista, että tulostetut kartat vastaavat tehtyjä suunnitelmia.**
- ✧ Kaikilla rasteilla on normaali kangaslippu ja Emit-leimasin, jossa on rastikoodi. Leimasimen pitää riippua tukevasta narusta.
- ✧ Yö-tapahtumiin heijastin rastille.
- ✧ Ratamestari hoitaa rastit metsään vasta edellisenä tai samana päivänä. Hyvä olisi suorittaa ainakin lähirastien tarkistus vielä ennen tapahtuman alkua.

Viitoitukset: Viitoitukset lähtöön ja viimeiseltä rastilta maaliin hoitaa ratamestari, ellei toisin sovita.

Karttojen numerointi: Numeroi radoittain joka kymmenes kartta, jotta myydyt kartat on helpompi laskea. Tieto myytyjen karttojen määristä ilmoitetaan tapahtumavastaavalle.

Toimiminen tuloslaskennan apuna:

- ✧ Varmista tuloslaskennan kanssa ensimmäisten suunnistajien saapuessa, että radoittain kaikki radat ja rastit ovat kunnossa.
- ✧ Varaudu viemään rasti puuttuvan tilalle, vaikka kesken tapahtuman.
- ✧ Kerää suunnistajien kommentteja radoista. Tämä edesauttaa ratamestarin oma kehittymistä, ja vaalii Iltarastien yleistä, positiivista mielikuvaa ja parantaa tapahtumien laatua.

Rastien haku: Rastit on syytä kerätä pois heti tapahtuman jälkeen ja toimittaa ne seuraavalle ratamestarille tai seuran Emit-laitteista huolehtivalle henkilölle mahdollisimman pian.

Tapahtuman jälkeen: Viitoitusten kerääminen toivottavasti jo tapahtumapäivänä.

2. Karttojen valmistus

Valmiita ratasuunnitelmat on toimitettava Pekka Ala-Mäyrylle viimeistään 21 päivää ennen tapahtumaa. Tarkista karttojen toimituspäivä Iltarastien kalenterista! Myöhästymisestä peritään sakkomaksua 21€/päivä. Mahdollisista poikkeamista on sovittava Pekan kanssa hyvissä ajoin etukäteen, ei siis viimeisenä iltana!

Kaikki ratasuunnitelmat tehdään digitaalisessa muodossa käyttäen OCAD-sovellusta. Ratamestari saa tarvittaessa OCAD-lisenssin käyttöönsä seuransa iltarastien kartta-asioista vastaavalta. OCAD-ohjelman versiota 11 tai vanhempaa suositellaan käytettäväksi ratasuunnitteluun. Jos ratatiedosto on tehty OCAD12-versiolla, tallenna ratatiedosto ocad11 muodossa ennen PAM:lle toimittamista.

Karttojen valmistaminen tapahtuu seuraavasti:

1. Ratamestari pyytää seuran iltarastien kartta-asioista vastaavalta (nimet löytyvät kohdasta ”Yhteystiedot”) karttapohjan uusimman version.
2. Ratamestari tekee karttapohjaan tarvittavat päivitykset
 - Jos käytössä on OCADin ratasuunnitteluversio (OCAD CS), niin silloin päivitykset on tehtävä ratasuunnittelupuolella, esimerkiksi käyttäen viivoituksia ja asiaa selittäviä tekstejä. Ota tarvittaessa yhteys Pekka Ala-Mäyryyn ja sovi toimintatapa.
 - Tallennus siten, että versio käy ilmi tiedoston nimestä.
 - Päivitetty pohja tulee toimittaa sähköpostilla sekä karttavastaavalle että **Pekka Ala-Mäyrylle**.
3. Ratamestari tekee ratasuunnitelmat digitaalisessa muodossa. Seuran iltarastien kartta-asioista vastaava auttaa tarvittaessa.
 - Huomaa, että A4-arkin kaikkiin reunoihin tulee jäädä parin sentin marginaali, jolla ei ole rastipisteitä. Tällöin rastimääritteet ja karttaan lisättävät tunnistetiedot ja mainokset sekä tulostusmarginaalit eivät aiheuta myöhemmin ongelmia.
 - Hae sivustolta <http://iki.fi/pam/map/> radan suunnitteluun tarkoitettu OCAD-symbolikirjasto, jotta ratasymbolien koot ja värit tulevat kohdalleen. Symbolien koot on esitetty kappaleessa 4. Tarvittaessa voit etukäteen varmistaa Pekalta, että asetukset ovat oikein.
 - Varmista, että kartan mittakaava on oikein.
4. Ratamestari tekee rastimääritteet digitaalisessa muodossa.
 - Rastimääritteet kuvallisina
 - Rastikoodit seurojen rastikalustokoodien mukaan ja niillä koodeilla, jotka viedään myös maastoon.
5. Ratamestari toimittaa valmiit ratasuunnitelmat ja rastimääritteet sekä kartan täydennykset sähköpostilla Pekka Ala-Mäyrylle (kts. Yhteystiedot) **viimeistään 21 päivää ennen tapahtumaa**. Tarkista karttojen

toimituspäivä Iltarastien kalenterista! Myöhästymisestä peritään sakkomaksua 21€/päivä.

- Lähetä samalla myös tapahtumavastaavan puhelinnumero.
6. Pekka Ala-Mäyry tuottaa kartan lopullisen ulkoasun
 - radat ja rastimääritteet
 - Rastimääritteet painetaan karttoihin kuvallisina, 2 ja 3 km ratoihin myös sanallisina.
 - tapahtuman ja radan tunnistetiedot
 - tapahtumavastaavan puhelinnumero
 - mainokset
 7. Pekka Ala-Mäyry lähettää sähköpostilla valmiit kartat ratamestarille katselmoitavaksi ennen niiden tulostamista.
 8. Ratamestari varmistaa, että valmiit kartat vastaavat suunnitelmia ja hyväksyy kartat vastaamalla Pekan sähköpostiin. Katselmointi on suoritettava välittömästi, jotta kartat ehditään tulostaa!
 9. Pekka Ala-Mäyry toimittaa valmiit kartat tulostettavaksi
 - sopiva määrä karttoja

3. Yhteystiedot

Karttojen valmistus:

Pekka Ala-Mäyry	
Osoite	Timpurinkatu 3 33720 TAMPERE
Puhelin	050 301 8919
Sähköposti	pam(at)iki.fi

Seurojen karttavastaavat:

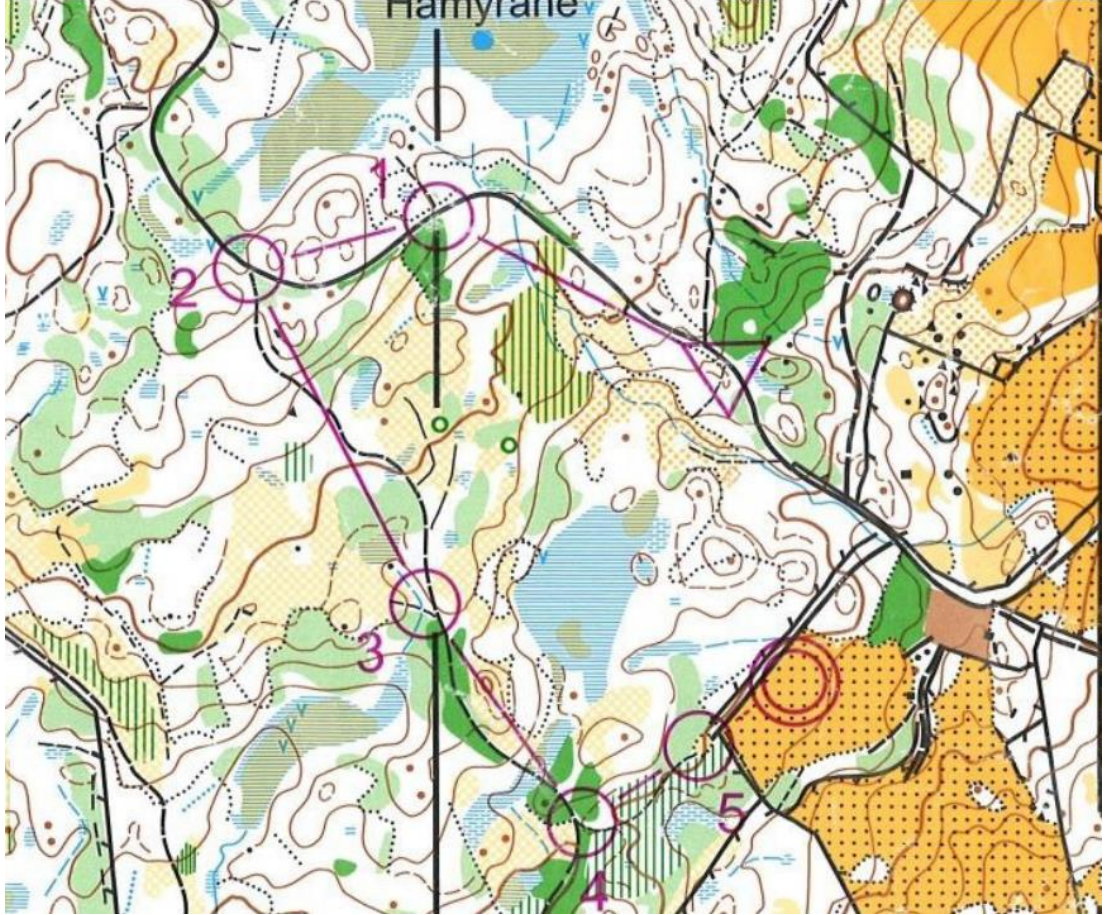
EE	Petri Saksala	petri.saksala(at)gmail.com
KSK	Tapani Huhta	tapani.huhta(at)kolumbus.fi
Koovee	Pekka Ala-Mäyry	pam(at)iki.fi
TP	Jari Kymäläinen	jari.kymalainen(at)sandvik.com

Granon yhteystiedot:

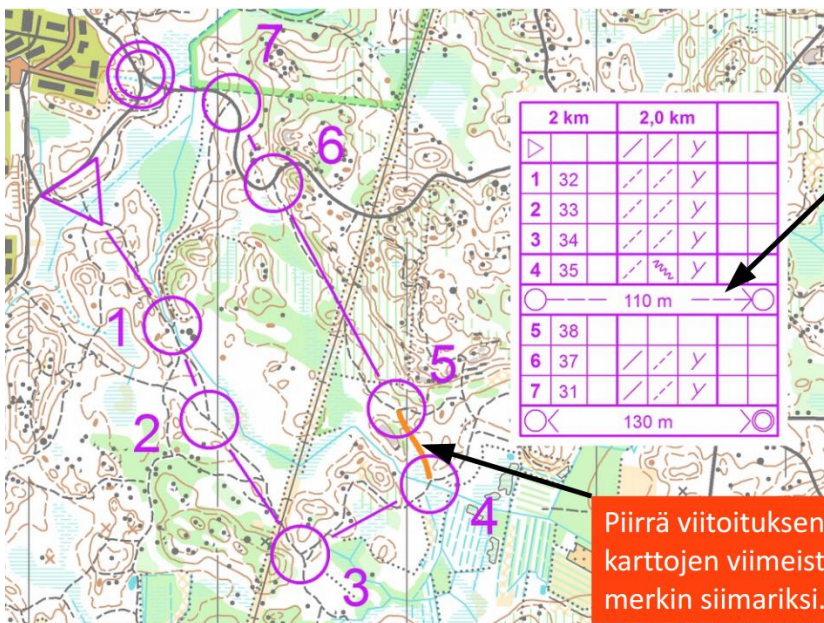
Osoite	Viinikankatu 45 33800 Tampere
Puhelin	(03) 3141 1000
Fax	(03) 3141 1010
Sähköposti	paino.tampere@grano.fi
Aukioloajat	ma – pe, klo 08:00-16:15

4. Esimerkkejä

Esimerkki oikeantasoisesta 2 km:n radasta:

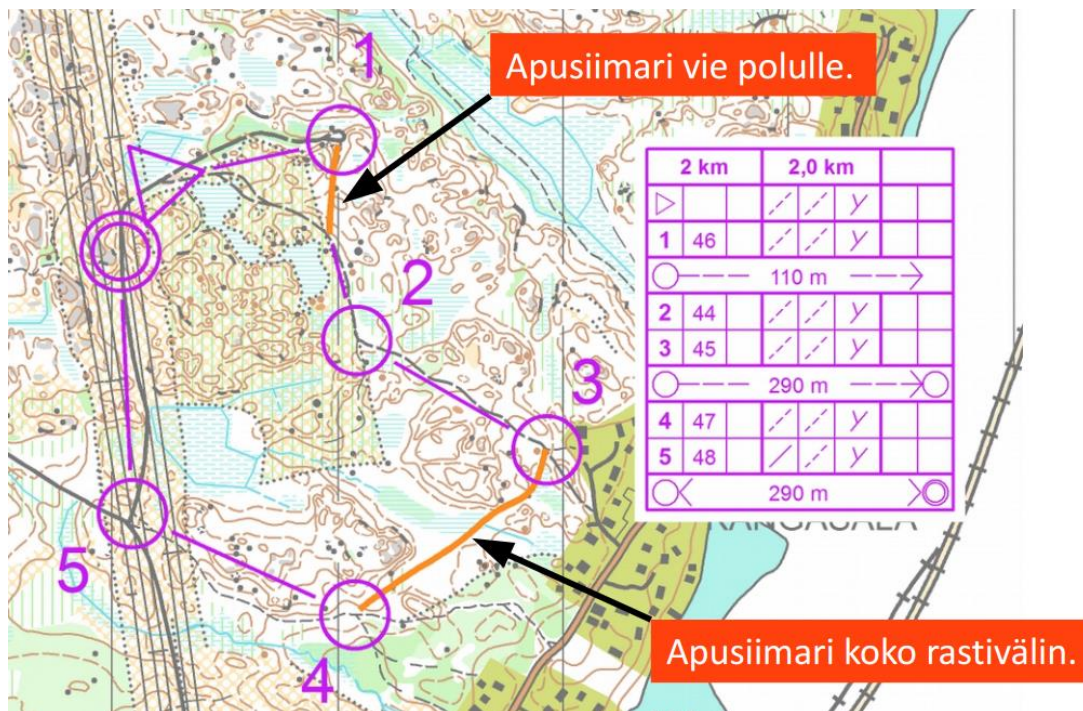
Esimerkki 2 km:n radasta apusiimarilla:

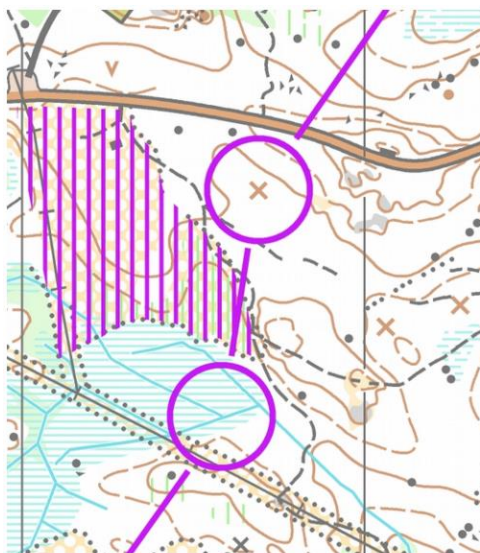
Pakollinen viitoitus
rastimääritteissä.

Piirrä viitoituksena rtm-ohjelmassa,
karttojen viimeistelijä muokkaa
merkin siimariksi.

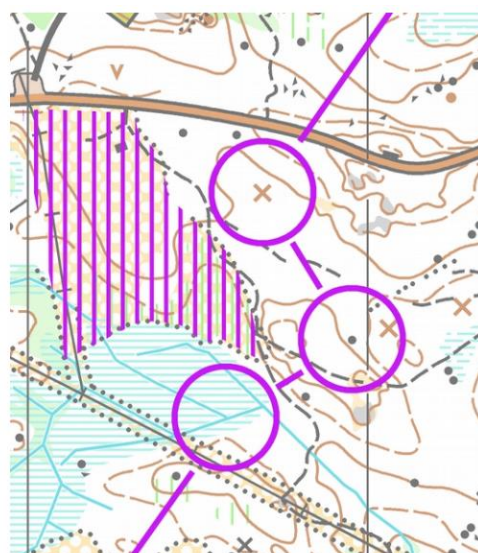
Esimerkki 2 km:n radasta kahdella apusiimarilla:

Apurastin käyttö kielletyn kohteen lähellä:

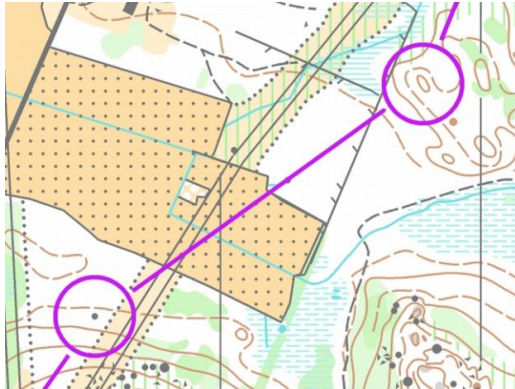

EI NÄIN!

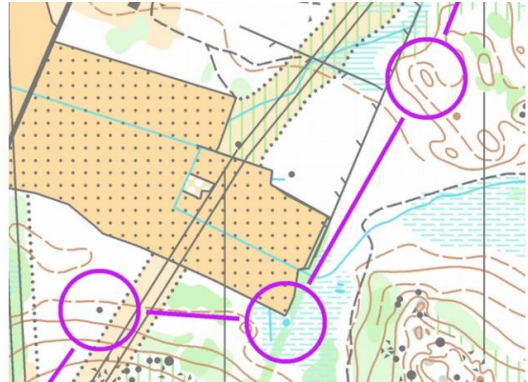

Lisätään apurasti ja samalla parannetaan kokonaisuutta = suunnistustehtävää.

Apurastin käyttö varmistamaan sääntöjen noudattaminen:

EI NÄIN!

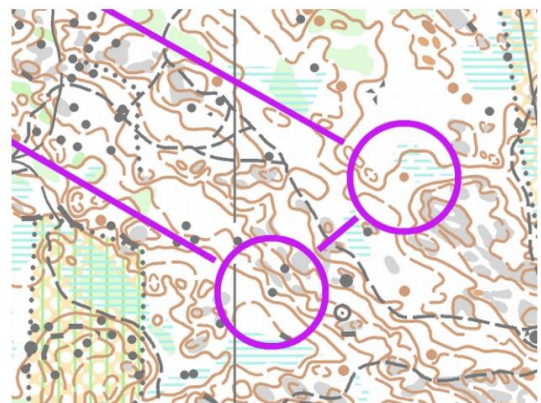

Lisätään apurasti **varmistamaan** viljellyn pellon kiertäminen. Suunnistustehtävä pysyy ennallaan, koska pelto olisi muutenkin kierrettävä.

Vältetään teräviä kulmia = vastakkain juoksua:

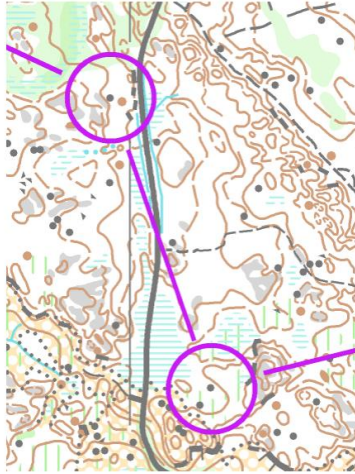

EI NÄIN!

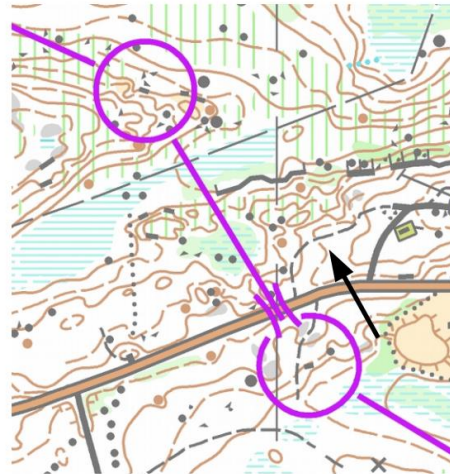

Lisätään apurasti ja samalla parannetaan kokonaisuutta = suunnistustehtävää.

Tien ylitys, huomioitava liikenne:

Tien ylitys mielellään viistosti jolloin tien ylitys helpompaa = turvallisempaa.

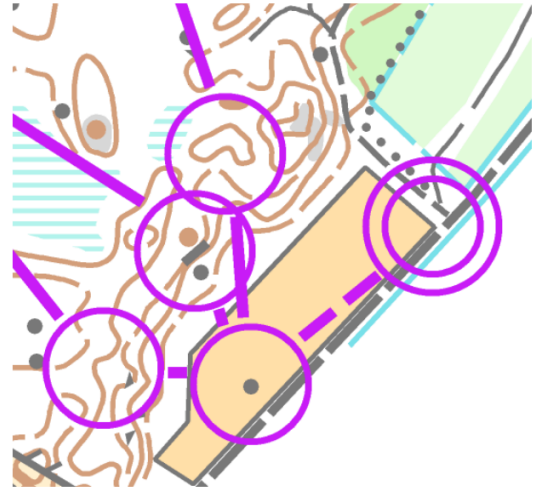

Jos iso tie ylitetään kohtisuoraan, niin ylitystä edeltävä rasti lähelle tietä "ohjaamaan".
Tarvittaessa ylitysmerkki ja valvonta paikalle.
Rasti lähelle tietä ja tarvittaessa viitoitus tielle asti.

Viimeinen rasti:

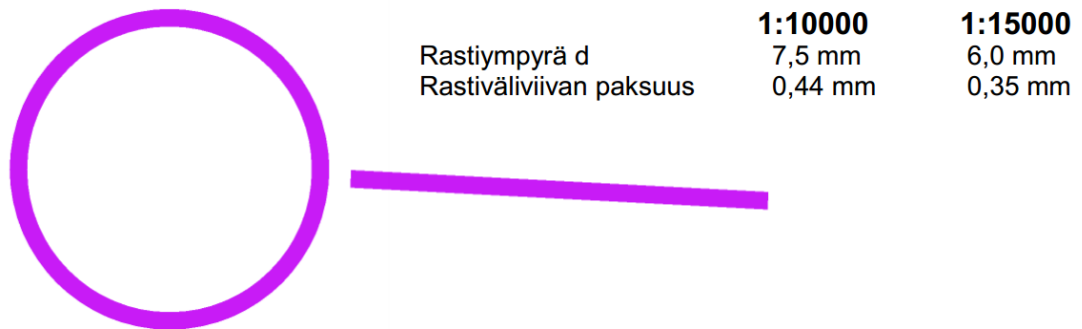
EI NÄIN! Ei useita viimeisiä rasteja, maaliin tullaan hallitsemattomasti eri suunnista.

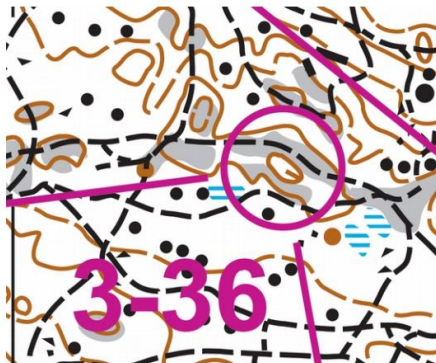
Yhteinen viimeinen rasti kaikille radoilla.
Maaliintulo hallittu ja voidaan tarjota vielä yksi (helppo) suunnistustehtävä.

Ratamerkintöjen mitat

OCAD tarjoaa ratasuunnittelussa oletuksellisesti väärää ratamerkintöjen kokoja kun karttana on eniten käytetty 1:10000 kartta. OCAD käyttää ISOM2000 mukaisia kokoja, Suomessa näitä käytetään 1:15000 kartalla. 1:10000 -mittakaavaisella suunnistuskartalla ratamerkinnot piirretään 25 % suurennuksella ISOM 2000 -symboleista. Kyseessä on kansallinen poikkeus, jonka SSL:n karttaryhmä on päättänyt syksyllä 2006. Päätöksellä on tarkennettu ISOM 2000:n hieman epäselvää kohtaa. Mitat liiton sivulla: <http://www.suunnistusliitto.fi/kartta/ohjeita-seuroille/ratamerkintojen-mitat/>

Ratatiedostosta valmiiksi kartaksi

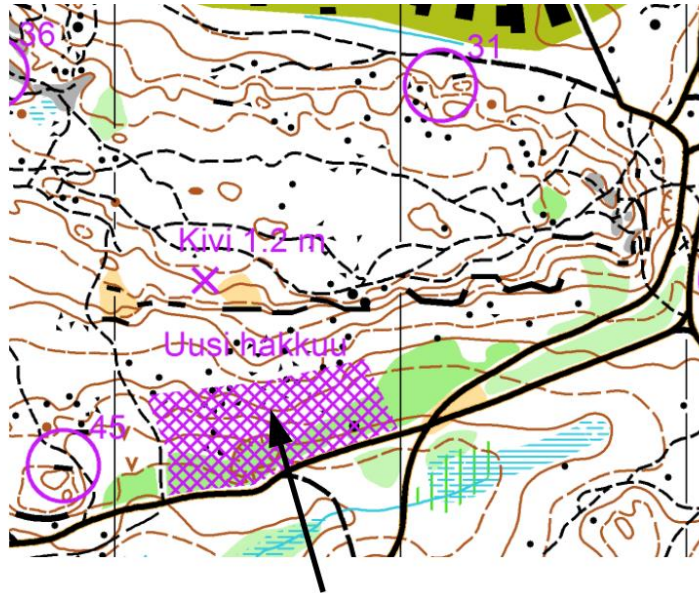

Suoraan radansuunnitteluohjelmasta tehdyssä kartassa ratavärit ovat päällimmäisenä, koska kartta on vain taustakuva.

Että värit saadaan oikeaan järjestykseen pitää radat tuoda ensin karttatiedostoon, joten karttatiedostoja syntyy yhtä paljon kuin on erilaisia ratoja => **mitä myöhemmin mahdolliset muutokset tulevat tietoon sitä työläämpää on niiden päivittäminen.**

Karttapäivitykset

Mahdolliset muutokset/lisäykset karttaan voi toimittaa esim. ratatiedostossa

Rastimäärittelyt

2	32				
3	33		2.0		
4	34				
5	35				
6	36		2.0		
7	37				
8	38				

Notko
Kivi 2m, länsisivu
Kumpare, itäjuuri
Suppa, länsiosa
Jyrkäne 2m (juuri)
Pistekumpare, pohjoisjuuri
Suo, koillisreuna

Pyritään täydellisiin rastimäärittelyisiin,
esim. kivissä korkeus ja lipun sijainti
= **Iltarastien laatu.**

Nro	Symboli	Nimi	Selite
11.1		Koillisivu	Käytetään, kun rastikohde on maanpinnan yläpuolinen, esim. kivi, koillisivu.
11.2		Kaakkoisreuna	Käytetään, kun: a) rastikohde laskee ympäristönsä korkeustasoon nähden alaspäin ja kun rastilippu sijaitsee tämän kohteen taitepisteessä; esim. suppa, länsireuna. b) rastikohde kattaa selvästi havaittavan alueen maastossa ja kun rastilippu sijaitsee tämän alueen rajalla; esim. suo, itäreuna.
11.3		Länsiosa	Käytetään, kun rastikohde kattaa selvästi havaittavan alueen maastossa ja kun rastilippu sijaitsee muualla kuin alueen keskellä tai reunoilla; esim. suppa, länsiosa.

Yleensä hankaluuksia tuottavat selitteet.